

mulier instituut

Sportdeelname Zaanstad 2019

Ontwikkelingen rond sport en bewegen

Eva Heijnen

Remko van den Dool

Sportdeelname Zaanstad 2019

Ontwikkelingen rond sport en bewegen

in opdracht van de gemeente Zaanstad

Eva Heijnen

Remko van den Dool

© *Mulier Instituut*
Utrecht, februari 2020

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Methode onderzoek	4
1.2	Leeswijzer	6
2.	Sport- en beweegdeelname	7
2.1	Sportdeelname	7
2.2	Sportdetails	10
3.	Sport- en beweegthema's	13
3.1	Motivatie en belemmeringen om te sporten en bewegen	13
3.2	Gebruik elektronische hulpmiddelen voor sport en bewegen	15
3.3	Sportaanbod	15
3.4	Betrokkenheid bij de sportvereniging	19
3.5	Maatregelen gemeenten om meer mensen te laten sporten en bewegen	21
4.	Samenvatting en conclusies	24
	Literatuur & databronnen	27
	Bijlage 1 Vragenlijst sportdeelname gemeente Zaanstad	28
	Bijlage 2 Indeling wijken Zaanstad	35

1. Inleiding

De gemeente Zaanstad heeft behoefte aan actuele informatie over de sportdeelname van haar burgers. Het doel is om input te hebben voor de nieuwe sportvisie van de gemeente Zaanstad. Een deel van de informatie bestaat reeds. Daarnaast wil de gemeente nieuwe informatie verzamelen over sport- en beweegdeelname door middel van een veldwerkonderzoek. In dit rapport benutten we zowel de bestaande als de nieuwe informatie. Waar mogelijk vergelijken we de uitkomsten van Zaanstad met landelijke cijfers of met gegevens van relevante andere gemeenten. Met deze vergelijking plaatsen we de deelname in Zaanstad in perspectief.

1.1 Methode onderzoek

In deze paragraaf bespreken we in eerste instantie de opzet van het onderzoek om nieuwe informatie te verzamelen. Aan het eind van de paragraaf bespreken we de verzameling van de bestaande informatie.

Steekproef

Het veldwerkonderzoek heeft de gemeente Zaanstad zelf uitgezet in haar Zaanpanel. Het Zaanpanel is een digitaal burgerpanel van de gemeente Zaanstad en bestaat sinds 2005. Het panel is een geschikt middel om snel en eenvoudig de mening van burgers in Zaanstad te peilen. Het panel telt zo'n 2.400 leden van 18 jaar of ouder. Mensen melden zich aan via de jaarlijkse schriftelijke enquête 'De Zaanpeiling' (waarvoor wél een steekproef wordt getrokken). Panelleden zijn vaak degenen die graag hun mening willen geven en zich bij Zaanstad betrokken voelen. Het Zaanpanel is daardoor geen representatieve afspiegeling van de Zaanse bevolking.

Zaanpanel-leden ontvingen via e-mail een uitnodiging voor het onderzoek met daarin de link naar de vragenlijst. Voor het sportonderzoek is de vragenlijst ook opengesteld op de website en via die weg konden mensen na een oproep via social media de enquête invullen. De vragenlijst over sport heeft van 16 tot 30 oktober opengestaan. Na één week is een reminder gestuurd.

Vragenlijst

De vragenlijst is hoofdzakelijk gebaseerd op de versies van eerder Nationaal Sportonderzoek (NSO) van het Mulier Instituut. Hierdoor kunnen uitkomsten van Zaanstad met landelijke cijfers worden vergeleken. Een belangrijk vraagblok is gericht op de sportdeelname zelf. Dit is de Richtlijn Sportonderzoek (RSO). De vragenlijst is terug te vinden in bijlage 1.

De basisvraag van de Richtlijn Sportonderzoek luidt welke sport men in de afgelopen 12 maanden heeft beoefend. In een lijst met sporten kunnen de respondenten de sporten aankruisen waar zij aan hebben deelgenomen. Als zij aan geen enkele sport hebben deelgenomen, dan kunnen zij in het overzicht *Geen sport* aankruisen. Doordat respondenten met de RSO-methode zien welke sporten ook als sport worden beschouwd (o.a. bowling, midgetgolf en jeu de boules), leidt deze opzet tot een hogere sportdeelname dan een algemene vraag naar sportdeelname zonder de lijst met sporttakken. In de vragenlijst die wij hebben aangeleverd bij de gemeente Zaanstad was deze basisvraag opgenomen. Door een misverstand is deze vraag door de gemeente anders geprogrammeerd. Het werd een ja/nee-vraag naar de sportdeelname in de afgelopen 12 maanden. Hierdoor kregen de respondenten geen lijst met sporten te zien. Van deze lijst hadden ze bijvoorbeeld kunnen leren dat we incidenteel beoefende sporten zoals bowling, midgetgolf en jeu de boules ook als sport beschouwen. Het hanteren van deze vraag leidt per saldo tot een lager sportdeelname cijfer, welke niet goed met landelijke cijfers is te vergelijken. In overleg met de opdrachtgever is besloten om de sportdeelname cijfers van Zaanstad te vergelijken met de cijfers van het sportdeelnameonderzoek van Almere. In het onderzoek van Almere is namelijk met een vergelijkbare vraag gewerkt.

De vragen die alleen aan sporters zijn gesteld kunnen we wel met landelijke cijfers vergelijken, omdat het gaat om een selectievraag.

Alle respondenten doorlopen in principe alle onderwerpen, maar een respondent die *geen sport* heeft beoefend krijgt een aantal vragen niet zoals de sportfrequentie en het sportverband.

De volgende onderwerpen komen in het onderzoek aan bod: sportproducten, motieven en belemmeringen, bekendheid sportaanbod, verenigingen, stoppen met sporten, de sociale functie van sportverenigingen, vrijwilligerswerk in de sport en maatregelen van de gemeente om mensen meer te laten sporten en bewegen. De vragen over het sportverband, de activiteiten om bewegen te stimuleren en het vrijwilligerswerk zijn gebaseerd op de Vrijetijdsomnibus (VTO) van SCP. De resultaten worden vergeleken met de landelijke cijfers van het SCP. De overige vragen zijn afkomstig van het eerder genoemde Nationaal Sportonderzoek (NSO). Van zowel VTO als NSO bestaan verschillende metingen. Bij elke figuur of tabel hebben we de exacte bron vermeld.

Respons en representativiteit

Voor dit onderzoek zijn 2.400 e-mails aan leden van het Zaanpanel verzonden. De respons van het Zaanpanel op de sportenquête is 37 procent ofwel 976 respondenten met een afgeronde enquête. Na opschoning bleven er 937 respondenten over. Deze opschoning bestond uit het verwijderen van de respondenten van het Zaanpanel zonder achtergrondkenmerken. De websiteversie waarvoor respondenten via social media zijn geworven, leverde 78 respondenten op. Na de opschoning bleven er 77 respondenten over. Het aangeleverde databestand bevatte in totaal 1.014 respondenten.

Na het aanleveren van de data vanuit de gemeente Zaanstad hebben wij voor de analyse geselecteerd op mensen tot 80 jaar. Deze selectie is gekozen voor de vergelijking met Almere en NSO. Daardoor vielen nog eens 19 respondenten uit. Na deze selectie waren er nog 995 respondenten over. Deze respondenten hebben we niet in alle analyses meegenomen. Tijdens de periode van afname is de eerste vraag aangepast met een toelichting over alle mogelijke sporten. Een deel van de respondenten heeft daardoor een andere sportdeelnamevraag gekregen. Voor de analyses die betrekking hebben op sportdeelname, hebben we ervoor gekozen om alleen de respondenten mee te nemen die de ja/nee-vraag voor sportdeelname zonder toelichting kregen. Dit was de grootste groep respondenten (n=723).

In het Zaanpanel zitten verhoudingsgewijs meer ouderen en hoger opgeleiden.

Verwerking en weging gegevens

Na het veldwerk zijn de vragenlijstgegevens verwerkt en tabellen gemaakt. Een onderdeel van de verwerking is de weging van de gegevens. Weging is noodzakelijk om onevenwichtigheden naar achtergrondkenmerken op te vangen. Te denken valt aan zaken zoals relatief te veel ouderen of mensen uit een specifieke wijk. De weging is door de gemeente Zaanstad zelf uitgevoerd. De weging heeft plaatsgevonden op basis van de wegingsfactoren van de kenmerken van de bevolking van Zaanstad naar leeftijd (18-39, 40-49, 50-64, 65-80 jaar) en geslacht. Het aantal respondenten is na weging teruggebracht naar het werkelijk aantal respondenten. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is aan de hoge kant, want er zitten weinig respondenten in de leeftijdsgroep 18 tot 34 jaar in de steekproef. De weging heeft hiervoor gecorrigeerd. Voor het opleidingsniveau van de respondenten is niet gecorrigeerd, omdat onvoldoende betrouwbare gegevens van dit niveau voor Zaanstad beschikbaar waren. Vermoedelijk is het opleidingsniveau van de mensen die hebben deelgenomen aan het onderzoek in het Zaanpanel relatief hoog. Hierdoor kan in de vergelijking met landelijke cijfers een vertekening ontstaan aangezien de landelijke uitkomsten wel naar opleidingsniveau zijn gewogen.

Bestaande informatie

Naast het recente sportdeelnameonderzoek is ook gebruik gemaakt van het Database Sportaanbod die het Mulier Instituut beheert. Met deze gegevens is een kaart gemaakt met alle sportaccommodaties in Zaanstad afgezet tegen het aantal inwoners per wijk. Tevens is met de KISS-data van NOC*NSF een kaart gemaakt met het lidmaatschap percentage per wijk. De KISS-data zijn ook gebruikt voor een kaart met het aantal lidmaatschappen. Verder heeft de gemeente Zaanstad een factsheet Sporten in Zaanstad aangeleverd. Uit deze factsheet is informatie over de accommodaties, bezettingsgraad, beoefende individuele sport en vrijwilligers gehaald. Verder zijn er cijfers van de GDD Zaanstreek-Waterland (2015) gebruikt over sportdeelname van jongeren. Tot slot zijn er cijfers gebruikt over sportdeelname en sportverband uit de Zaanpeiling 2018.

1.2 Leeswijzer

Het rapport gaat eerst in op de sportdeelname en recreatieve activiteiten om te bewegen. Daarna volgen een aantal details van de sportdeelname: sportfrequentie, sportverband en lidmaatschap. Vervolgens gaan we dieper in op een aantal thema's, namelijk motieven en belemmeringen, gebruik elektronische hulpmiddelen voor sporten en bewegen, sportorganisaties, sportaccommodaties, bezettingsgraad, bekendheid sportaanbod en betrokkenheid bij de sportvereniging (vrijwilligerswerk). Als laatste volgen de maatregelen die gemeenten kunnen nemen om meer mensen te laten sporten en bewegen.

In de bijlagen staat de gebruikte vragenlijst en een kaart met indeling van de wijken in Zaanstad.

2. Sport- en beweegdeelname

In dit hoofdstuk belichten we de deelname aan sport door volwassenen en daarna bespreken we enkele aspecten van de wijze van beoefening van de sporten.

2.1 Sportdeelname

De sportdeelname van Zaanstad is niet met landelijke cijfers te vergelijken doordat er een andere methode is gebruikt voor het vaststellen van de sportdeelname¹. De methode van Zaanstad is wel vergelijkbaar met een recent onderzoek naar de sportdeelname in Almere. We kiezen er daarom voor om met deze gemeente te vergelijken. Van de bevolking van Zaanstad van 16 jaar of ouder (Zaanpanel, 2019) heeft 76 procent deelgenomen aan sport in de afgelopen 12 maanden. Dit percentage ligt iets hoger dan in Almere in 2018 (72%). Sportonderzoekers omschrijven een sporter doorgaans als iemand die minimaal twaalf keer per jaar sport (RSO-norm). Om deze norm vast te stellen maken we gebruik van de vraag naar de sportfrequentie in de afgelopen 12 maanden. Voor maandelijks sporten (12 keer per jaar of vaker) is dat 72 procent in Zaanstad en in Almere 68 procent.

In 2018² blijkt uit de Zaanpeiling (Zaanpeiling, 2018) dat 65 procent van de respondenten (18 jaar en ouder) op een of andere manier aan sport doet. Dit is een lager percentage dan de recente meting.

Uit de Gezondheidsmonitor 2016³ blijkt dat 48 procent van de volwassenen (19 jaar en ouder) in Zaanstad wekelijks sport. De landelijke cijfers in 2016 geven aan dat 51 procent van de Nederlandse volwassen bevolking (19 jaar en ouder) wekelijks aan sport⁴ deelneemt. In Zaanstad voldoet 64 procent van de volwassenen aan de beweegnorm⁵ en landelijk is dat 63 procent in 2016. In 2016 voldoet 26 procent van de volwassenen in Zaanstad aan de fitnorm⁶ en hetzelfde percentage geldt voor de Nederlandse bevolking. 66 procent van de volwassenen in Zaanstad voldoende aan de combinorm⁷ en dat geldt voor 65 procent van de Nederlandse bevolking.

¹ De landelijke cijfers worden vastgesteld via de RSO methode en in deze methode krijgt elke respondent de lijst met sporten te zien. De respondenten die niet sporten kruisen in deze lijst geen sport aan. In dit onderzoek kregen de respondenten de basisvraag of ze in de afgelopen 12 maanden hebben gesport en als er nee werd aangekruist dan kreeg deze respondent niet de lijst met sporten te zien. Dit kan leiden tot een lager sportdeelname cijfer, want o.a. bowling, midgetgolf en jeu de boules worden niet door iedereen als sport gezien.

² 3.931 respondenten. Hier is sportdeelname gemeten op basis van de vraag: Doet u op een of andere manier aan sport?. Tabel aangeleverd door N. Luijter. Onderzoek en Statistiek Zaanstad.

³ In 2012 en 2016 hebben de GGD's in samenwerking met RIVM en CBS circa 400.000 mensen van 19 jaar en ouder over gezondheidsaspecten ondervraagd.

⁴ Voor definities zie <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/>.

⁵ De beweegnorm is volgens de Gezondheidsraad (2017) minstens vijf dagen per week minimaal een half uur matig intensief te bewegen door bijvoorbeeld stevig door te lopen

⁶ De fitnorm is volgens de Gezondheidsraad (2017) op minstens drie dagen per week minimaal twintig minuten zwaar intensief te bewegen door bijvoorbeeld hard te lopen;

⁷ De combinorm is volgens de Gezondheidsraad (2017) voldoen aan de beweegnorm en/of fitnorm.

Van jongeren van 12 tot 16 jaar hebben we geen gegevens via het Zaanpanel verzameld. Uit onderzoek van de GDD Zaanstreek-Waterland (2015) blijkt dat in 2013/2014 van de jongeren in Zaanstad gemiddeld 60 procent één uur of meer per dag sport of beweegt⁸. Dit percentage ligt lager dan in de rest van de Zaanstreek-Waterland (68%).

De cijfers van het Zaanpanel (2019) laten zien dat 62 procent van de volwassenen (16 jaar en ouder) in Zaanstad wekelijks sport in 2019. Dat is meer dan de wekelijkse deelname in Almere (tabel 2.1). Verder blijkt uit de tabel:

- Dat het percentage vrouwen dat wekelijks en maandelijks sport hoger ligt dan het percentage mannen. In Almere is dat niet zichtbaar.
- Dat de sportdeelname afneemt naarmate de volwassenen ouder worden. Zo sporten meer 16 tot 39 jarigen meer wekelijks dan 40 tot 59 jarigen. Dit verschil naar leeftijd zien we in Almere ook. Landelijk zien we deze verschillen naar leeftijd ook terug (niet in tabel).
- Dat meer hoogopgeleiden sporten dan laag opgeleiden. Ook dit is conform het beeld in Almere (en landelijk ook).
- Dat 66 procent van de mensen met een huishoudensinkomen hoger dan 3.500 euro per maand wekelijks sporten tegenover 56 procent van de huishoudensinkomens onder de 3.500 euro.

Tabel 2.1 Profielkenmerken naar sportfrequentie, bevolking Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en Almere (2018, 16 jaar en ouder) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=723 ⁹)		Almere 2018 (n=1.021)	
	Maandelijks (RSO) 12 x p.j.	Wekelijks, 40x p.j.	Maandelijks (RSO) 12 x p.j.	Wekelijks, 40x p.j.
Totaal	67	62	68	55
Geslacht				
Man	64	58	70	58
Vrouw	73	66	65	52
Leeftijd				
16-39 jaar	76	71	74	60
40-59 jaar	66	64	68	54
60-79 jaar	60	53	57	48
Opleiding				
Lager	55	50	52	41
Middelbaar	58	49	56	44
Hoger	80	71	71	59
Huishoudensinkomen*				
Tot 3.500	65	56		
Meer dan 3.500	74	66		

Bron: Zaanpanel, 2019; Van den Dool & Davids, 2018.

* Inkomen heeft een andere indeling dan in het onderzoek van Almere, een vergelijking is daardoor niet mogelijk.

⁸ In het schooljaar 2013-2014 is de Jeugdgezondheidsmonitor Emovo uitgevoerd op alle 19 scholen voor regulier voortgezet onderwijs in Zaanstreek-Waterland. 6.883 jongeren in de regio Zaanstreek-Waterland hebben de vragenlijst ingevuld. In de gemeente Zaanstad deden 3.140 jongeren mee. Aan de jongeren is de vraag gesteld of ze minstens één uur of meer per dag sporten of bewegen. Alle vormen van sporten en bewegen zijn bij elkaar opgeteld, zoals fietsen naar school, gym op school en sporten bij een vereniging.

Duursport (zoals hardlopen, skeeleren, wandelen en wielrennen) is voor volwassenen (16 jaar en ouder) in Zaanstad de belangrijkste sport (tabel 2.2). Bijna de helft van de volwassenen in Zaanstad doet hieraan (47%). In vergelijking met Almere (37%) beoefent een hoger percentage van de inwoners van Zaanstad deze groep sportieve activiteiten. De diverse vormen van fitness worden door 37 procent van de inwoners van Zaanstad beoefend, terwijl dat in Almere bijna de helft van de inwoners betreft.

Veld- en zaalsporten en zwemmen worden het minst beoefend, respectievelijk 15, 14 en 12 procent. In Almere zien we ongeveer dezelfde patronen wat betreft de populariteit van deze sporten. 30 procent van de volwassenen beoefent één of meer overige sporttakken. Hierbij valt te denken aan sporten zoals golf, skiën, yoga en paardensport. In Almere bedrijft een vergelijkbaar percentage deze sporttakken (34%).

Tabel 2.2 Jaarlijkse sportdeelname naar type sport, bevolking Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en Almere (2018, 16 jaar en ouder) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=723)	Almere 2018 (n=565)
Duursport	47	37
Fitnessvormen	37	47
Veldsport	15	14
Zaalsport	14	12
Zwemmen	12	15
Overig	30	34
Geen sport	24	28

Bron: Zaanpanel, 2019; Van den Dool & Davids, 2018.

Cijfers van Cendris Streetlife uit 2015 laten ook zien dat duurtsport populair is onder de volwassenen in Zaanstad, want 36 procent van de volwassenen in Zaanstad deed aan wandelen, 10 procent aan hardlopen en trimmen en 5 procent aan wielrennen en mountainbiken (Gemeente Zaanstad, 2019b).

Los van de duursporten die inwoners van Zaanstad als sport beoefenen, is aan *alle* volwassenen in Zaanstad gevraagd in hoeverre zij zich bezig houden met recreatieve activiteiten om te bewegen zoals wandelen, fietsen, skeeleren en dansen (tabel 2.3). 45 procent van de volwassenen in Zaanstad maakt minimaal eens per week een wandeltocht. De landelijke cijfers in 2016 laten zien dat 35 procent van de Nederlandse volwassen bevolking minimaal eens per week een wandeltocht maakt. Meer dan de helft van de volwassenen in Zaanstad maakt maandelijks een fietstocht (56%) tegenover 42 procent van de Nederlandse bevolking. Zowel in Zaanstad als in heel Nederland wordt er weinig aan skeeleren gedaan: 2 procent in Zaanstad en 5 procent in Nederland. De inwoners van Zaanstad dansen minder vaak dan in Nederland als geheel. Vooral de groep niet-dansers is in Zaanstad groter dan in Nederland als geheel.

In 2013/2014 fietst of loopt 91% van de jongeren van 12 t/m 16 jaar naar school. Dit percentage ligt hoger dan in de rest van de Zaanstreek-Waterland (86%).¹⁰

¹⁰ In het schooljaar 2013-2014 is de Jeugdgezondheidsmonitor Emovo uitgevoerd op alle 19 scholen voor regulier voortgezet onderwijs in Zaanstreek-Waterland. 6.883 jongeren in de regio Zaanstreek-Waterland hebben de vragenlijst ingevuld. In de gemeente Zaanstad deden 3.140 jongeren mee. Aan de jongeren is de vraag gesteld of ze gemiddeld één uur of meer per dag bewegen. Het gaat hier dus over bewegen en niet sporten.

Tabel 2.3 Activiteiten om te bewegen, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2016, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=723)	Landelijk 2016 (n=2.534)
Een wandeltocht gemaakt?		
Dagelijks	12	11
Eens per week of vaker	33	24
Eens per maand of vaker	22	20
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	23	27
Niet in de afgelopen 12 maanden	10	18
Een fietstocht gemaakt?		
Dagelijks	10	8
Eens per week of vaker	24	16
Eens per maand of vaker	22	18
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	26	27
Niet in de afgelopen 12 maanden	19	31
Een skeelertocht gemaakt?		
Dagelijks	0	0
Eens per week of vaker	0	0
Eens per maand of vaker	0	1
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	2	4
Niet in de afgelopen 12 maanden	97	95
Gedanst?		
Dagelijks	0	0
Eens per week of vaker	3	5
Eens per maand of vaker	8	14
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	30	31
Niet in de afgelopen 12 maanden	58	49

Bron: Zaanpanel, 2019; Vrijtijdsomnibus SCP, 2016.

2.2 Sportdetails

In deze paragraaf belichten we enkele details over de wijze van sportbeoefening in Zaanstad. We gaan in op de sportfrequentie, het sportverband en het lidmaatschap van een sportvereniging.

In Zaanstad is het aandeel volwassen sporters dat 120 keer of vaker per jaar sport even groot als het landelijke gemiddelde (tabel 2.4). Per saldo is de sportfrequentie in Zaanstad hoger dan in Nederland.

Tabel 2.4 Sportfrequentie van sporters in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2019, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=539)	Landelijk 2019 (n=1.789)
1–11 keer per jaar	7	11
12–59 keer per jaar	31	34
60–119 keer per jaar	30	24
120 keer of vaker per jaar	31	32

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, november 2019.

Als we kijken naar het verband (tabel 2.5) waarin sporters hun belangrijkste sport beoefenen, zien we dat 42 procent van de volwassenen in Zaanstad hun sport alleen, ongeorganiseerd beoefent. Dit komt overeen met de landelijke cijfers van 2016. 30 procent van de volwassenen in Zaanstad is lid van een sportvereniging. Dit percentage ligt iets hoger dan het landelijk gemiddelde in 2016 (26%). Vergeleken met de landelijke cijfers sporten de volwassenen in Zaanstad meer bij een fitnesscentrum of commerciële aanbieder en minder in groepsverband.

Tabel 2.5 Verband sportdeelname belangrijkste sport, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2016, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=723)	Landelijk 2016 (n=1.905)
Alleen, ongeorganiseerd	42	42
Als lid van een sportvereniging	30	26
Als abonnee, lid of cursist van een fitnesscentrum of commerciële sportaanbieder	28	20
In groepsverband, georganiseerd door uzelf, familie, vrienden of kennissen	18	27
Via een zorginstelling of revalidatiecentrum	2	2
In het kader van bedrijfssport	1	1
Via het sociaal-cultureel werk, sportbuurtwerk of welzijnswerk	1	2
Anders	6	2

Bron: Zaanpanel, 2019; Vrijetijdsomnibus SCP, 2016.

Jongeren

Uit de cijfers van de GDD Zaanstreek-Waterland (2015)¹¹ blijkt dat 64 procent van de jongeren in 2013/2014 lid is van een sportvereniging. Dit percentage ligt lager dan de rest van de Zaanstreek-Waterland (74%).

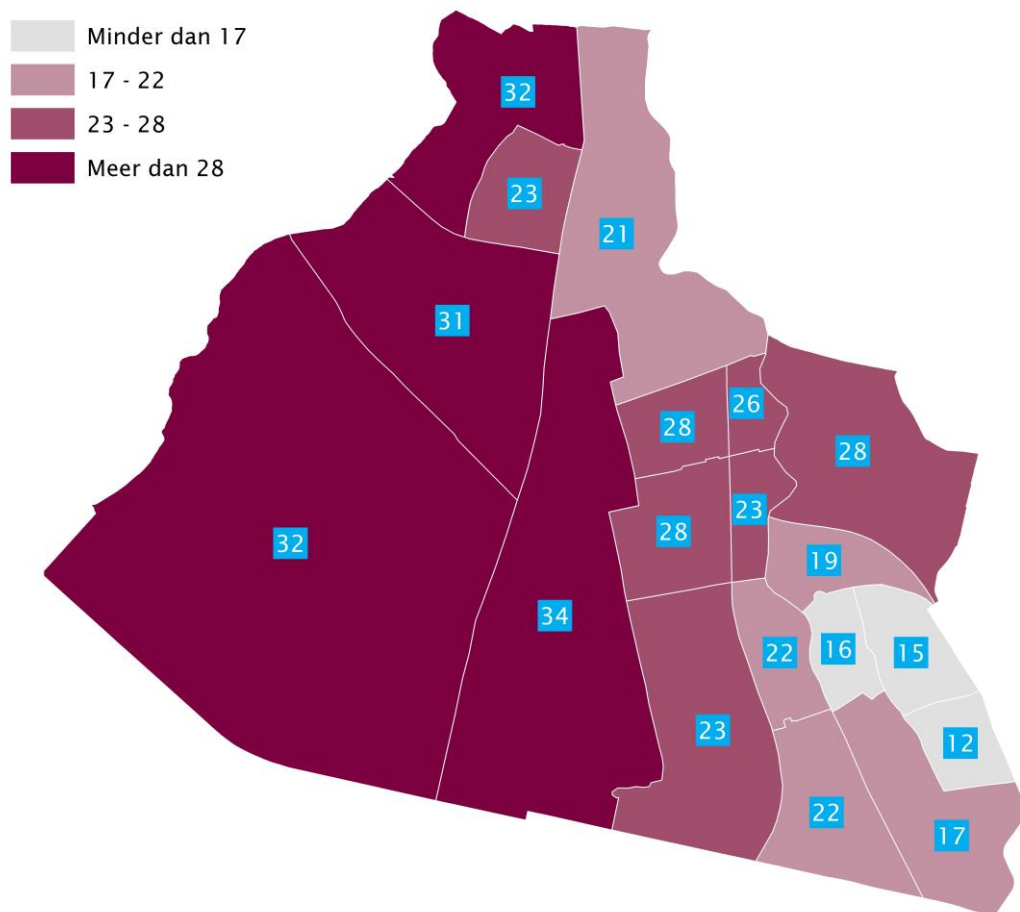
Lidmaatschap sportbonden

Uit de registratie van NOC*NSF (2018) blijkt dat in 2018 23 procent van de *hele* bevolking (0 jaar en ouder) van de gemeente Zaanstad lid is via een vereniging van één of meer sportbonden. Voetbal is de sport met het grootste aandeel verenigingsleden, gevolgd door sportvissen en tennis. Kinderen tussen de 10 en 14 jaar en kinderen tussen de 15 en 19 jaar in Zaanstad hebben het hoogste percentage lidmaatschap (60% en 42%). Deze cijfers liggen iets lager dan de landelijke cijfers (66% en 46%). Vergeleken met 2017 en 2016 is het ledenpercentage licht gedaald. De cijfers van NOC*NSF wijken af van de hiervoor beschreven uitkomsten uit het Zaanpanel. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat respondenten informele ‘clubjes’ beschouwen als een vereniging. NOC*NSF registreert alleen leden van officiële bij de bond aangesloten verenigingen. Daarnaast is niet elk lid aangemeld bij de bond, zeker als deze niet aan competities deelneemt. Een andere mogelijke verklaring is het hanteren van verschillende leeftijdscategorieën.

¹¹ In het schooljaar 2013-2014 is de Jeugdgezondheidsmonitor Emovo uitgevoerd op alle 19 scholen voor regulier voortgezet onderwijs in Zaanstreek-Waterland. 6.883 jongeren in de regio Zaanstreek-Waterland hebben de vragenlijst ingevuld. In de gemeente Zaanstad deden 3.140 jongeren mee. Aan de jongeren is de vraag gesteld of ze gemiddeld één uur of meer per dag bewegen. Het gaat hier dus over bewegen en niet sporten.

Het onderzoek in het Zaanpanel van 2019 bevat onvoldoende waarnemingen om naar wijken te kunnen uitsplitsen. De cijfers van het ledenpercentages van NOC*NSF laten dit wel toe. Het ledenpercentage (figuur 2.1) ligt het hoogst in de wijk Westzaan (34%). Daarna komen de wijk Assendelft-Zuid (32%), Krommenie West (32%) en Assendelft-Noord (31%). In de wijken Rosmolenwijk (16%), Pelders- en Hoormseveld (15%) en Poelenburg (12%) ligt het lidmaatschapppercentage het laagst. De indeling van de wijken is te vinden in bijlage 2 op figuur B2.1.

Figuur 2.1 Percentage inwoners in Zaanstad met een lidmaatschap bij één of meer sportbonden per wijk (2018)

Bron: KISS-data NOC*NSF, 2018. Bewerking: Mulier Instituut.

Opzegging lidmaatschap

Uit de Zaanpeiling (2019) blijkt dat tot een jaar geleden 11 procent van de volwassenen in Zaanstad hun lidmaatschap van een vereniging heeft opgezegd (niet in figuur of tabel). 9 procent heeft dat tot twee jaar geleden gedaan en 6 procent tot drie jaar geleden. Na opzegging van het lidmaatschap is 14 procent gaan sporten op eigen gelegenheid, 9 procent sport momenteel niet of weinig, 6 procent is lid geworden van een andere sportvereniging en tevens 6 procent is lid geworden van een sport-/fitnesscentrum (Gemeente Zaanstad, 2019a).

3. Sport- en beweegthema's

In dit hoofdstuk komt een aantal specifieke thema's rond sport en bewegen aan bod. Dit zijn motivatie en belemmeringen (§3.1), gebruik elektronische hulpmiddelen voor sport en bewegen (§3.2), het sportaanbod (§3.3), betrokkenheid bij de sportvereniging (§3.4) en maatregelen van gemeenten om mensen meer te laten sporten en bewegen (§3.5).

3.1 Motivatie en belemmeringen om te sporten en bewegen

In tabel 3.1 worden de motieven om te sporten en bewegen van volwassenen in Zaanstad vergeleken met de landelijke motieven. Daarnaast kijken we binnen Zaanstad naar de verschillen in motieven tussen sporters en niet-sporters.

De belangrijkste reden om te (gaan) sporten en bewegen voor de bevolking van Zaanstad is lichaamsbeweging en/of gezondheid. Maar liefst 88 procent van de volwassenen (jaarlijkse) sporters noemt deze reden. Dit is meer dan de landelijke cijfers voor 2018 (80%). De helft van de volwassenen in Zaanstad noemt een leuke activiteit/plezier als reden om te sporten en bewegen. Landelijk wordt dit door 43 procent van de volwassenen genoemd. Opvallend is dat de volwassenen in Zaanstad het motief gezelligheid/sociale contacten belangrijker vinden dan in Nederland als geheel. Voor afslanken/uiterlijk is dat andersom.

Sporters in Zaanstad noemen vaker lichaamsbeweging/gezondheid als motief om te sporten evenals opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid vergeleken met niet-sporters. Ook een leuke activiteit/plezier en uitlaatklep voor dagelijks leven/ontspanning worden meer genoemd als motieven door sporters dan niet-sporters. Het valt op dat niet-sporters vaker het motief advies opvolgen van arts/fysiotherapeut noemen.

Tabel 3.1 Redenen om te sporten en bewegen volgens bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2018, 16–79 jaar) (in procenten)

	Landelijk 2018	Zaanstad 2019		
	Totaal (n=2.351)	Totaal (n=995*)	Sporter (n=754)	Niet-sporter (n=241)
Lichaamsbeweging/gezondheid	80	88	93	69
Opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid	62	65	70	45
Leuke activiteit/plezier	43	50	56	31
Uitlaatklep voor dagelijks leven/ontspanning	38	46	53	21
Lekker buiten zijn	45	45	50	30
Gezelligheid/sociale contacten	27	36	41	20
Afslanken/uiterlijk	45	34	38	20
Prestatie, jezelf verbeteren	21	21	25	6
Advies opvolgen van arts/fysiotherapeut	11	14	13	19
Competitie, meten met anderen	6	13	15	6
Niet duur	9	9	8	12
Leren nieuwe vaardigheden	7	8	9	3
Anders	1	1	1	2
Geen enkele, doe niet (zo veel) aan sport en bewegen	7	4	1	15

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, mei 2018.

* Hier is het totale aantal respondenten gebruikt, want deze vraag kreeg iedereen (wel of geen sporter).

De meeste genoemde belemmeringen om meer te sporten en bewegen in Zaanstad (tabel 3.2) zijn tijdgebrek vanwege de combinatie van werk, studie of gezin (53%) en lichamelijke belemmeringen (41%). Deze percentages zijn hoger dan in Nederland als geheel. Landelijk geeft 44 procent van de volwassenen tijdgebrek als belemmering op en 22 procent lichamelijke belemmeringen. CBS cijfers laten zien dat 15 procent van de Nederlanders lichamelijke beperkingen in het dagelijks leven ervaart en 16 procent in Zaanstad (CBS, 2016). De algehele populatie in Zaanstad verschilt dus niet van de algehele populatie in Nederland en is daarmee geen verklaring waarom de inwoners van Zaanstad procentueel twee keer zoveel lichamelijke belemmeringen ervaren om te sporten en bewegen. Andere belemmeringen zoals veiligheid in/rondom sportaccommodaties, gevoel niet mee te kunnen doen en 'sportverenigingen zijn te prestatiegericht' zijn duidelijk minder van belang. Dit geldt ook landelijk.

Opvallend is dat niet-sporters tijdgebrek minder als belemmering noemen dan de sporters. Het weer wordt door relatief weinig niet-sporters genoemd. Als men sport dan is het weer een belemmering om wel of niet te gaan sporten die dag, maar als je überhaupt niet sport dan zijn andere belemmeringen meer van belang. Het is niet verrassend dat niet-sporters vaker de belemmeringen 'een beperkte motivatie/niet leuk om te doen' en 'sporten is te duur' aangeven dan sporters.

Tabel 3.2 Belemmeringen om te sporten en bewegen volgens bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2018, 16–79 jaar) (in procenten)

	Landelijk 2018	Zaanstad 2019		
	Totaal (n=2.351)	Totaal (n=995)	Sporter (n=754)	Niet-sporter (n=241)
Tijdgebrek vanwege combinatie werk, studie of gezin	44	53	59	35
Lichamelijke belemmeringen	22	41	40	43
Beperkte motivatie/niet leuk om te doen	25	18	16	27
Het weer	13	14	18	3
Tijdgebrek vanwege andere activiteiten	15	13	13	10
Sporten is te duur	10	12	10	19
Sport en/of beweeg niet als het donker is	5	9	10	5
Houd het niet zo lang vol	14	8	6	13
Geen of beperkte voorzieningen en mogelijkheden in de buurt	3	7	8	5
Geen mensen om samen te sporten en bewegen	12	5	4	9
Bang om te vallen; angst voor blessures	3	4	3	6
Psychische problemen	3	3	3	3
Mijn sociale vaardigheden zijn niet zo goed	3	3	2	4
Sportverenigingen zijn te prestatiegericht	4	3	2	5
Gevoel niet mee te kunnen komen	2	2	2	3
Veiligheid in of rondom sportaccommodaties	0	1	1	0
Anders	2	7	7	10

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, mei 2018.

3.2 Gebruik elektronische hulpmiddelen voor sport en bewegen

De verscheidenheid aan elektronische hulpmiddelen om te sporten en bewegen wordt steeds groter. Zo bestaan er inmiddels sporthorloges, smart-watches, activity trackers (polsbandje), fietscomputers, GPS-apparaten en apps op smartphones. Van de volwassenen in Zaanstad heeft 36 procent een app gebruikt voor het sporten en bewegen (tabel 3.3). Dit ligt hoger dan de landelijke cijfers (27%). 19 procent van volwassenen in Zaanstad heeft een fietscomputer en 16 procent een (sport) horloge. In het algemeen gebruiken de inwoners van Zaanstad eerder een elektronisch hulpmiddel om te sporten en bewegen dan Nederlanders in het algemeen (62 vs 51%).

Tabel 3.3 Gebruik producten voor sporten en bewegen door bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2016, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=723)	Landelijk 2019 (n=1.525)
App (applicatie voor smartphone of -watch)	36	27
Fietscomputer	19	14
(Sport)horloge	16	11
GPS-apparaat	14	8
Smartwatch	10	10
Activity tracker (polsband)	10	10
Geen van bovenstaande	38	49

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, juni 2019.

De voornaamste reden om een sportproduct te gebruiken is inzicht in eigen prestaties (82% van de gebruikers) en daarna motivatie om (vaker) te sporten en bewegen (36%, tabel 3.4). Ook landelijk zijn dit de twee voornaamste redenen. Contact onderhouden met andere sporters is het minst genoemd door de sportproductgebruikers in Zaanstad en ook landelijk is dat de minstgenoemde reden.

Tabel 3.4 Motieven gebruik producten voor sport en bewegen, gebruikers producten in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2019, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=506)	Landelijk 2019 (n=601)
Inzicht in eigen prestaties	82	74
Motivatie om (vaker) te sporten en bewegen	36	28
Maakt sporten en bewegen leuker	29	24
Volgen van een route	29	n.b.*
Verantwoord en blessurevrij sporten en bewegen	12	9
Vergelijking eigen prestaties met die van anderen	10	5
Vorbereiding sportwedstrijd of sportevenement	8	2
Contact onderhouden met andere sporters	0	1
Geen van bovenstaande	1	9

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, juni 2019.

* Volgen van een route was geen antwoordmogelijkheid in landelijk onderzoek (NSO, 2019).

3.3 Sportaanbod

In deze paragraaf belichten we details over het sportaanbod in Zaanstad. Deze informatie heeft de gemeente Zaanstad deels zelf aangeleverd en gaat in op het aantal sportorganisaties, sportaccommodaties, bezettingsgraad en de gemeentelijke bestedingen in Zaanstad.

In de afgelopen jaren is het aantal sportorganisaties in Zaanstad volgens KvK/Vestigingenregister toegenomen (tabel 3.5). In 2010 waren er 51 sport- (gerelateerde) organisaties en in 2018 is dat aantal gestegen naar 123. Met name de groei van 2017 op 2018 valt op. Mogelijk hangt dit samen met een andere wijze van registratie.

Sportscholen zijn van elf in 2010 naar achttien in 2018 gegaan. Het aantal organisaties in de paardensport en maneges is van vier in 2010 naar twaalf in 2018 gegaan. Het aantal organisaties in het organiseren van sportevenementen is van zeven in 2010 naar zestien in 2018 gegaan (Gemeente Zaanstad, 2019b).

Tabel 3.5 Sport(gerelateerde) organisaties in Zaanstad in de periode 2010–2018 (in aantallen)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Veldvoetbal	11	11	9	9	9	9	9	9	14
Veldsport in teamverband (geen voetbal)									4
Tennis	2	2	2	1	1	2	2	2	5
Paardensport en maneges	4	6	5	5	4	5	7	8	12
Wielersport						1	2	2	
Auto- en motorsport	3	3	2	2	2	2	2	2	8
Wintersport							1	1	4
Overige buitensport						1	1	2	
Individuele zaalsport									2
Kracht- en vechtsport				1	2	1	2	2	2
Bowlen, kegelen, biljarten e.d.							1	1	1
Sportscholen	11	12	17	16	15	16	19	19	18
Overige binnensport en omnisport								1	1
Zwem- en onderwatersport	2	2	3	3	3	3	3	2	7
Roei-, kano-, zeil- en surfersport e.d.									7
Hengelsport									3
Organiseren van sportevenementen	7	10	14	16	14	11	14	14	16
Overkoepelende organen en samenwerkings- en adviesorganen op het gebied van sport	1	1	1	2	2	3	3	3	7
Overige sportactiviteiten n.e.g.			1	2	3	3	3	2	2
Jachthavens	10	10	11	10	10	10	10	11	10
Totaal	51	57	65	67	65	67	79	81	123

Bron: Factsheet Sporten in Zaanstad (afkomstig uit KvK/Vestigingenregister), 2019.

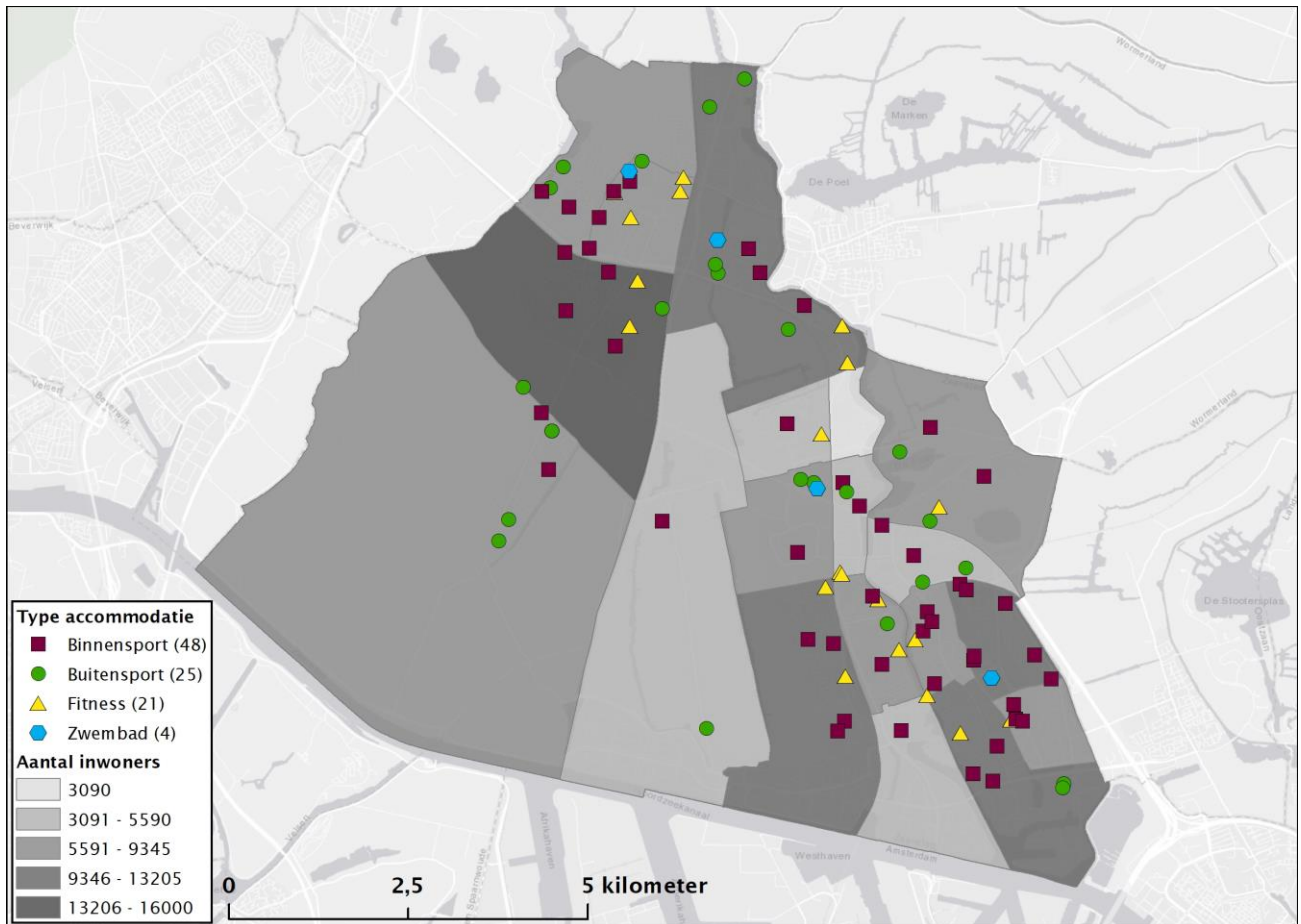
Accommodaties

Volgens opgave van Sector Openbare Ruimte van de gemeente Zaanstad heeft de gemeente 23 buitensportaccommodaties van verenigingen waarmee de gemeente een relatie heeft (onderhoudssubsidie). Volgens Sportbedrijf Zaanstad beschikt Zaanstad over 26 gymzalen, een binnensportcomplex met meerdere zalen, een topsportcentrum, twee sporthallen en drie zwembaden die allen mede gefinancierd worden door de gemeente (Gemeente Zaanstad, 2019b).

In de Database Sportaanbod staan 98 sportaccommodaties in Zaanstad, maar enkele accommodaties bevinden zich op hetzelfde sportpark en beschouwt het sportbedrijf niet als zelfstandig. Daarbij overziet het sportbedrijf de ‘gemeentelijke’ accommodaties en niet de particuliere (commerciële) accommodaties voor fitness, yoga en kanocentra etc. Figuur 3.1 geeft alle 98 accommodaties op de kaart van Zaanstad

weer. De sportaccommodaties zijn als volgt ingedeeld: binnensport, buitensport, fitness en zwembad. In figuur 3.1 hebben we ook het aantal inwoners per wijk opgenomen. Daardoor is zichtbaar in welke mate de voorzieningen zich in de buurt van de bewoners bevinden.

Figuur 3.1 Verschillende typen accommodaties en het aantal inwoners per wijk in Zaanstad (2019)

Bron: Database SportAanbod, 2019. Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

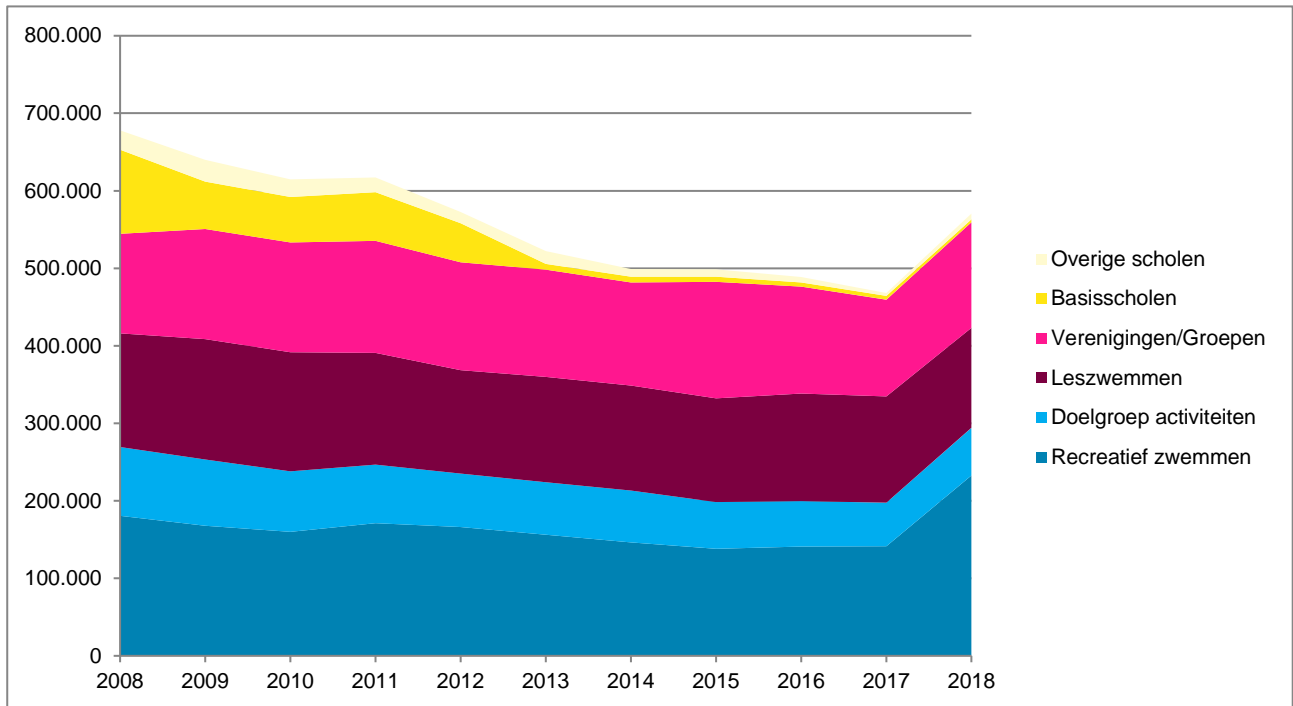
Bezettingsgraad

Uit de factsheet Sporten in Zaanstad halen we de volgende informatie over de bezetting van accommodaties voor binnensport (Gemeente Zaanstad, 2019b):

- Het bezoek aan zwembaden daalde een aantal jaren, maar kende in 2018 een flinke opleving. Reden voor de daling is name minder zwemmen door scholen. De opleving van recreatief zwemmen in 2018 houdt verband met de opening van een groot nieuw buitenbad (De Crommenije) en mogelijk de warme zomer in dat jaar (figuur 3.2).
- Het aantal uren dat verenigingen gebruik maken van sporthallen/centra stijgt in de loop der jaren, waarbij sporthallen elkaar wel afwisselen (figuur 3.3).
- Dat verenigingen veel meer uren gymzalen gebruiken dan sporthallen/centra (figuur 3.3).

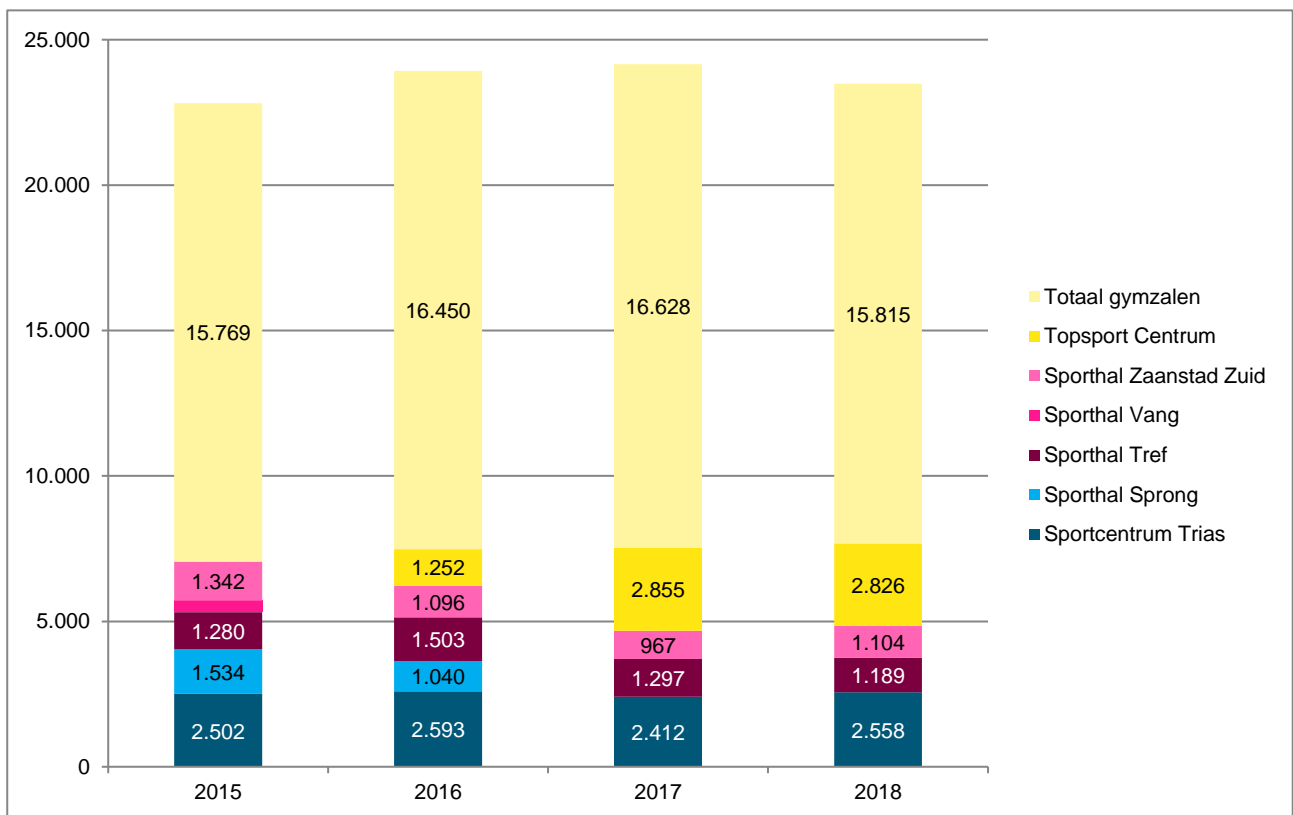
Over gebruik van buitensportaccommodaties zijn op dit moment geen cijfers beschikbaar.

Figuur 3.2 Aantal bezoekers zwembaden in Zaanstad in de periode 2008–2018

Bron: Factsheet Gemeente Zaanstad, 2019; opgave Sportbedrijf Zaanstad.

Figuur 3.3 Gymzalen en sporthallen/centra (aantal uren verenigingsgebruik) in Zaanstad in de periode 2015– 2018

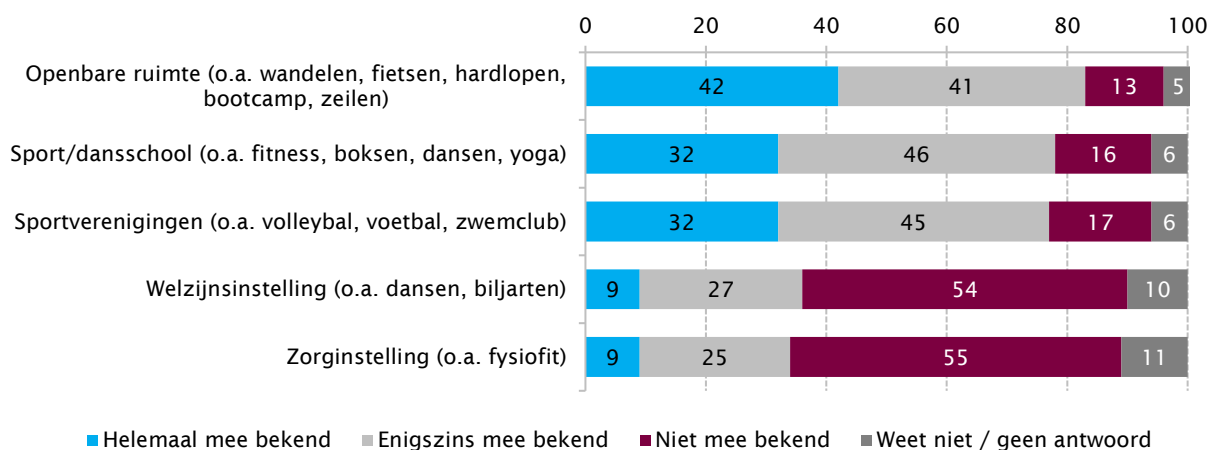

Bron: Factsheet Gemeente Zaanstad, 2019; opgave Sportbedrijf Zaanstad.

Bekendheid sportaanbod

De volwassenen in Zaanstad zijn bekend met het sportaanbod in de openbare ruimte, sport/dansschool en sportverenigingen (resp. 83%, 78% en 77%, figuur 3.4). Meer dan de helft van de volwassenen is niet bekend met het aanbod in welzijnsinstellingen en zorginstellingen.

Figuur 3.4 Bekendheid met sportaanbod, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) (in procenten)

Bron: Zaanpanel, 2019.

Bijna 80 procent van de volwassenen in Zaanstad informeert zich over sport en bewegen via internet. Deze groep is opvallend groot ten opzichte van de landelijke cijfers in 2017. Het is mogelijk dat het kijken via internet de afgelopen twee jaar is toegenomen doordat het opzoeken via de mobiele telefoon ook veel makkelijker en toegankelijker is geworden. Bijna de helft van de volwassenen in Zaanstad vraagt informatie over sport en bewegen aan bekenden. 19 procent van de volwassenen in Zaanstad zoekt informatie via folders en/of artikelen in de krant. Landelijk gaat het in 2017 om 9 procent.

Tabel 3.5 Informeren over sport en bewegen, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2017, 16–79 jaar) (in procenten)

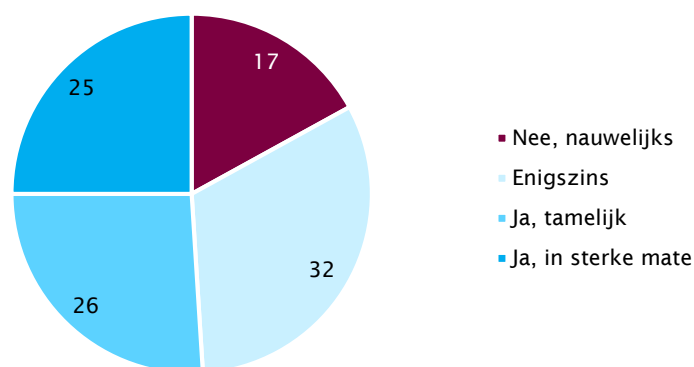
	Zaanstad 2019 (n=723)	Landelijk 2017 (n=1.514)
Ik kijk op internet	78	53
Ik vraag het aan bekenden	48	41
Ik lees folders en/of artikelen in de krant	19	9
Ik vraag het de huisarts/fysiotherapeut/zorgverlener	11	13
Anders	3	17
Weet ik niet	9	2

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, mei 2017.

3.4 Betrokkenheid bij de sportvereniging

In 2019 voelt 83 procent van de volwassen leden in Zaanstad zich betrokken bij hun sportvereniging (figuur 3.5). 25 procent daarvan voelt zich sterk betrokken. In 2010 voelde 20 procent van de leden in Nederland zich sterk betrokken bij zijn of haar sportvereniging (NSO, 2010). Daarnaast was 30 procent tamelijk betrokken en 34 procent enigszins. Tot slot voelde 16 procent van de leden in Nederland zich nauwelijks betrokken. Zowel in Nederland als geheel als in Zaanstad voelt de helft van de leden zich tamelijk of sterk betrokken bij hun sportvereniging.

Figuur 3.5 Mate van betrokkenheid bij de sportvereniging, leden 16–79 jaar in Zaanstad (2019; in procenten, n=375)

Bron: Zaanpanel, 2019.

Het merendeel van de volwassen clubleden in Zaanstad is betrokken als sporter bij hun sportvereniging (71%, tabel 3.6). In 2010 geeft 68 procent van de landelijke verenigingsleden aan als (regelmatige) sporter bij de vereniging te zijn betrokken. 26 procent van de volwassenen in Zaanstad neemt deel aan activiteiten rond de club. Het deelnemen aan activiteiten komt overeen met de landelijke cijfers. Een kwart is vaste vrijwilliger (24%). Het aandeel vaste vrijwilligers is in Zaanstad hoger dan in Nederland. Het percentage incidentele vrijwilligers is gelijk (14%). Het percentage vaste en incidentele vrijwilligers kan niet bij elkaar worden opgeteld. Vaste vrijwilligers kunnen ook incidenteel andere taken op zich nemen.

Tabel 3.6 Betrokkenheid bij de vereniging, sporters bij een vereniging in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2010, 16–79 jaar) (in procenten)

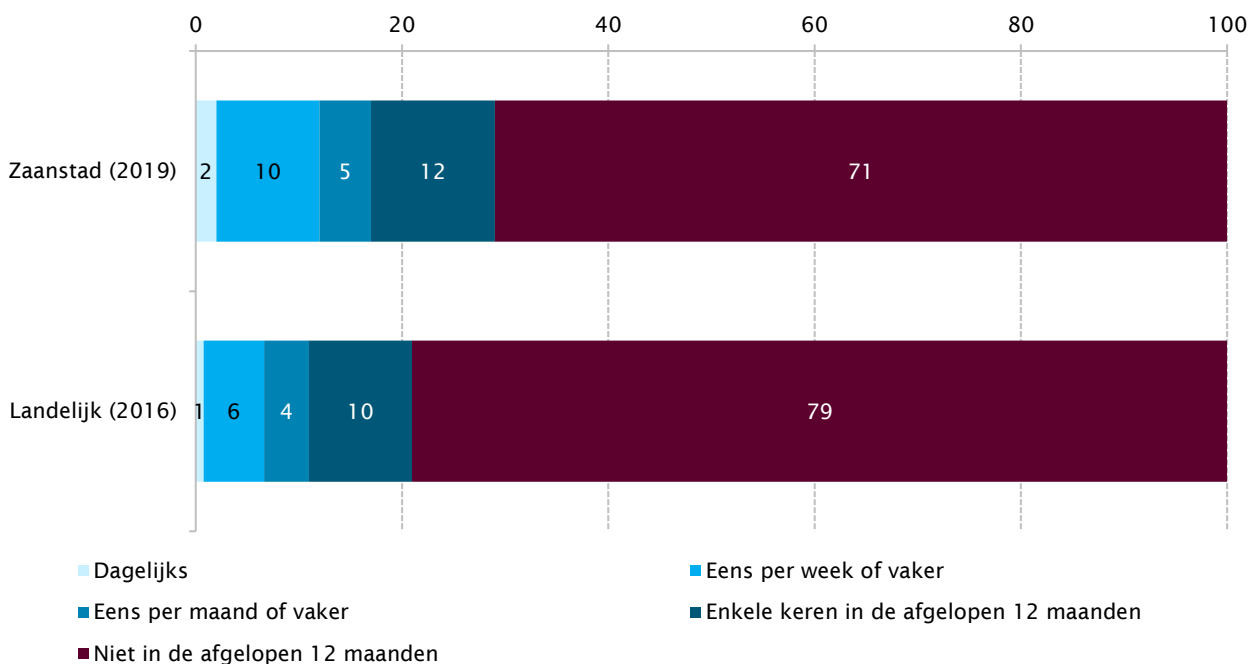
	Zaanstad 2019 (n=285)	Landelijk 2010 (n=1.044)
Als (regelmatige) sporter	71	68
Neem deel aan activiteiten rond de club (feest, cafe, kantine-bezoek etc.)	26	24
Als vaste vrijwilliger (bestuur, bar, training, coaching etc.)	24	15
Als incidentele vrijwilliger (helpt als het uitkomt, hulp bij transport, opbouw en opruimen)	14	14
Als supporter van competitiepelers	9	9
Geen van deze	17	18

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, 2010.

Vrijwilligerswerk in de sport

De uitkomsten van de Zaanpanel laten zien dat 29 procent van *alle* volwassenen in Zaanstad minimaal een keer in de afgelopen 12 maanden aan vrijwilligerswerk in de sport doet (figuur 3.6; niet alleen vast zoals voor tabel 3.6). Twee procent doet dat dagelijks en 10 procent wekelijks. Deze cijfers liggen hoger dan de landelijke cijfers. Deze uitkomsten hangen mogelijk samen met het hogere percentage sporters in de meting van het Zaanpanel 2019.

Figuur 3.6 Vrijwilligerswerk in de sport afgelopen 12 maanden, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar, n=995) en in Nederland (2016, 16–79 jaar, n=2.504) (in procenten)

Bron: Zaanpanel, 2019; Vrijtijdsomnibus SCP, 2016.

Aan de respondenten die eens per maand of vaker vrijwilligerswerk doen, is gevraagd welke functie ze hebben. 6 procent van de volwassen sportvrijwilligers in Zaanstad is trainer, coach of begeleider van sporters en tevens 6 procent zit in een bestuur. In Zaanstad draait verder vijf procent van de volwassenen horeca- of bardiensten en tevens 5 procent zit in een commissie of vervult organisatorische zaken. Anderen houden zich bezig met de organisatie van evenementen of toernooien (4%), het onderhoud van accommodaties of sportmaterialen (4%) en zijn official, scheidsrechter of jurylid (3%). Alle genoemde cijfers komen overeen met de landelijke uitkomsten¹² (VTO, 2016).

3.5 Maatregelen gemeenten om meer mensen te laten sporten en bewegen

64 procent van de volwassenen in Zaanstad vindt dat er voldoende aantrekkelijke mogelijkheden in de buurt zijn om te sporten en bewegen in de openbare ruimte (niet in tabel; Zaanpanel 2019). Vervolgens is gevraagd welke omstandigheden het minder aantrekkelijk maken om te sporten en bewegen in de buurt. 13 procent van de volwassenen in Zaanstad geeft aan dat er geen goede wandel-/fietspaden in de buurt zijn en 10 procent geeft aan dat niet alle sporten in de buurt of wijk mogelijk zijn (tabel 3.7). Landelijk liggen deze percentages iets lager (5% en 8%). Verder geeft 8 procent aan dat er geen leuke activiteiten om te sporten en bewegen worden georganiseerd. Van de leeftijdsgroep van 18 tot en met 34 jaar is dat 16 procent.

¹² De landelijke uitkomsten zijn over alle vrijwilligers vastgesteld. In het Zaanpanel is de vraag hierover aan mensen gesteld die minimaal eens per maand actief als vrijwilliger zijn. Voor de vergelijkbaarheid zijn de uitkomsten voor Zaanstad ook op alle vrijwilligers gebaseerd.

Tabel 3.7 Omstandigheden die het minder aantrekkelijk maken om te sporten en bewegen in de buurt, bevolking in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2018, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=995)	Landelijk 2018 (n=2.351)
Geen goede wandel-/fietspaden (ook voor bijv. kinderwagens, rolstoelen)	13	5
Veel sporten zijn niet in de buurt of de wijk mogelijk	10	8
Er worden geen leuke activiteiten om te sporten en bewegen georganiseerd	8	9
Geen trapveldjes en speelplekken aanwezig	4	3
De voorzieningen voor sport en bewegen zijn slecht onderhouden	5	3
De voorzieningen voor sport en bewegen zijn vaak bezet door een bepaalde groep (bijv. kinderen)	4	4
Het is niet veilig in mijn buurt	4	3
Anders	7	2
Geen van deze	36	76
Weet niet/geen antwoord	30	n.b.*

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, mei 2018.

*Geen antwoordcategorie in de NSO.

Een derde van de volwassenen in Zaanstad vindt dat de gemeente ommetjes/routes kan aanleggen om sporten en bewegen in de openbare ruimte te bevorderen (tabel 3.8). 28 procent vindt dat de infrastructuur kan worden verbeterd. Tevens wenst 28 procent betere verlichting. Het verbeteren van de verlichting wordt vaker genoemd in de leeftijdsgroep 18 tot 54 jaar. Nederlanders noemen betere verlichting minder vaak. Meer/betere rustplekken is met 11 procent de minst genoemde maatregel door de inwoners van Zaanstad. Opvallend is dat juist de jongste groep (18-34 jaar) dit meer noemt dan de oudere groepen (16% vs. 8%, 10% en 14%).

Tabel 3.8 Maatregelen die de gemeente kan nemen om sporten en bewegen in de openbare ruimte te bevorderen, in Zaanstad (2019, 16–79 jaar) en in Nederland (2018, 16–79 jaar) (in procenten)

	Zaanstad 2019 (n=995)	Landelijk 2018 (n=1.548)
Ommetjes/routes aanleggen	35	18
Infrastructuur verbeteren (kwaliteit wegdek/pad)	28	14
Verlichting verbeteren	28	21
Toestellen plaatsen (bijv. voor buitenfitness, bootcamp)	23	20
Toegankelijkheid groen/parken verbeteren	22	12
Communicatie over mogelijkheden openbare ruimte verbeteren	21	14
Aanbod georganiseerde activiteiten vergroten	17	14
Meer/betere speelplekken (jeugd)	15	8
Meer/betere rustplekken	11	11
Anders	10	3
Geen enkele/is niet nodig	12	38
Weet niet/geen antwoord	11	n.b.

Bron: Zaanpanel, 2019; NSO, najaar 2018.

*Geen antwoordcategorie in de NSO.

Gemeentelijke bestedingen voor sport

Het CBS verzamelt een aantal keer per jaar de uitgaven van de gemeenten, waaronder de uitgaven voor sport (IV3). Het Mulier Instituut schrijft jaarlijks een rapport over de sportuitgaven (Van den Dool en van Eldert, 2020, in voorbereiding). Op basis hiervan kunnen we de uitkomsten voor Zaanstad met Nederland als geheel vergelijken.

De uitgaven aan sport per inwoner van Zaanstad zijn 59 euro in 2018. Landelijk zijn de uitgaven 60 euro per inwoner in 2018.

Voor 2018 is de volgende uitsplitsing gemaakt:

- Aan sportbeleid en activering wordt 8 euro per inwoner van Zaanstad besteed. Landelijk gaat het om 14,50 euro per inwoner.
- Aan sportaccommodaties wordt 51 euro per inwoner van Zaanstad besteed en landelijk 46 euro per inwoner.
- Aan openbaar groen en (openlucht)recreatie wordt 67 euro per inwoner van Zaanstad besteed. Landelijk is dat 80 euro per inwoner.

4. Samenvatting en conclusies

In dit hoofdstuk vatten we de eerder beschreven resultaten samen. Per onderwerp geven we een korte samenvatting van de uitkomsten weer en we sluiten af met enkele conclusies en aanbevelingen. Opvallend is het hoge percentage sporters in de steekproef van de Zaanpeiling 2019. Dit kan samenhangen met de samenstelling van het Zaanpanel.

Sport- en beweegdeelname

Van de bevolking van Zaanstad van 16 jaar of ouder (Zaanpanel, 2019) heeft 76 procent deelgenomen aan sport in de afgelopen 12 maanden en 72 procent daarvan sport maandelijks (12 keer per jaar of vaker). Het is opvallend dat het percentage vrouwen dat wekelijks en maandelijks sport hoger ligt dan het percentage mannen. Per saldo ligt de sportfrequentie van sporters in Zaanstad hoger dan in Nederland. Dus niet alleen sporten meer volwassenen, maar zij sporten ook vaker.

Duursport (zoals hardlopen, skeeleren, wandelen en wielrennen) is voor volwassenen (16 jaar en ouder) in Zaanstad de belangrijkste sport. Bijna de helft van de volwassenen in Zaanstad doet aan duursport (47%). Bij recreatief bewegen valt op dat 45 procent van de volwassen inwoners van Zaanstad minimaal eens per week een wandeltocht maakt. De landelijke cijfers voor 2016 laten zien dat 35 procent wekelijks een wandeltocht maakt. 56 procent van de volwassenen in Zaanstad maakt maandelijks een fietstocht tegen 42 procent van de Nederlandse bevolking.

Het aantal bezoekers van de zwembaden daalde langere tijd, maar 2018 liet een flinke opleving zien (vermoedelijk vanwege een mooie warme zomer). Het aantal uren dat verenigingen gebruik maken van sporthallen/centra steeg in de afgelopen jaren.

Sportverband

42 procent van de sporters in Zaanstad beoefent hun sport alleen, ongeorganiseerd. Dit komt overeen met de landelijke cijfers. Van de *volwassenen* in Zaanstad is 30 procent lid van een sportvereniging en 28 procent is abonnee, lid of cursist van een fitnesscentrum of commerciële sportaanbieder. De cijfers van NOC*NSF laten zien dat in 2018 23 procent van de *bevolking* van de gemeente Zaanstad lid is van één of meer sportclubs. Kinderen (10-14 jaar) en jongeren (15-19 jaar) zijn vaker lid (60% resp. 42%). Hoewel in het onderzoek in het Zaanpanel geen kinderen zijn ondervraagd, ligt het percentage leden hoger dan volgens NOC*NSF voor de hele bevolking. Het verschil komt doordat respondenten een ruimere definitie van sportclub hanteren en dat waarschijnlijk niet elk lid van een vereniging bij een sportbond wordt aangemeld (en daarmee officieel meetelt). De discrepantie treffen we ook in landelijke onderzoeken aan.

Motivatie en belemmeringen

Vergeleken met de landelijke cijfers zien we deels andere motieven en belemmeringen om te sporten en bewegen. In Zaanstad worden de motieven lichaamsbeweging/gezondheid, leuke activiteit/plezier en gezelligheid/sociale contacten vaker genoemd. Afslanken/uiterlijk noemen inwoners van Zaanstad minder vaak. Bij de belemmeringen valt op dat 41 procent van de volwassenen in Zaanstad lichamelijke belemmeringen om te sporten en bewegen opgeeft en landelijk 22 procent.

Zowel sporters als niet-sporters noemen gezondheid gerelateerde redenen als belangrijkste motieven om te sporten en bewegen. Dit verklaart waarschijnlijk de grote populariteit van fitness en duursporten bij volwassenen. Plezier wordt door een kleine meerderheid van de volwassen sporters als belangrijke reden genoemd. Het valt op dat niet-sporters vaker het motief 'advies opvolgen van arts/fysiotherapeut noemen'. Bij de redenen om niet (vaker) te gaan sporten en bewegen, zien we een diffuser beeld. Zowel volwassen sporters als niet-sporters in Zaanstad noemen tijdgebrek als belemmering, maar bij de niet-

sporters is deze groep beduidend kleiner dan de sporters (34% en 59%). Andere redenen zijn lichamelijke problemen, een gebrek aan motivatie, het weer en voor sommigen de kosten. Behalve het weer, worden deze redenen vaker genoemd door niet-sporters dan sporters.

Sportbetrokkenheid

In 2019 voelt 83 procent van de leden in Zaanstad zich betrokken bij hun sportvereniging. Het merendeel van de volwassenen is betrokken als sporter bij de sportvereniging (71%). 26 procent van de leden neemt deel aan activiteiten rond de club en 24 procent is vaste vrijwilliger. Van alle volwassenen in Zaanstad heeft 29 procent in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk in de sport gedaan (inclusief incidentele taken).

Gebruik elektronische hulpmiddelen voor sport en bewegen

De verscheidenheid aan elektronische hulpmiddelen om te sporten en bewegen wordt steeds groter. Zo bestaan er inmiddels sporthorloges, smart-watches, activity trackers (polsbandje), fietscomputers, GPS-apparaten en apps op smartphones. Van de volwassenen in Zaanstad heeft 36 procent een app gebruikt voor het sporten en bewegen. Dit ligt hoger dan de landelijke cijfers (27%). 19 procent van volwassenen in Zaanstad heeft een fietscomputer en 16 procent een (sport)horloge. De voornaamste redenen om een sportproduct te gebruiken zijn inzicht in de eigen prestaties (82%) en de motivatie om (vaker) te sporten en bewegen (36%). Ook landelijk zijn dit de twee voornaamste redenen.

Sportaanbod en sportvoorzieningen

Het aantal sport(gerelateerde) organisaties in Zaanstad is gestegen van 51 in 2010 naar 123 in 2018. De volwassenen in Zaanstad zijn bekend met het sportaanbod in de openbare ruimte, bij de sport/dansscholen en de sportclubs. Meer dan de helft van de volwassenen kent de mogelijkheden bij welzijnsinstellingen en zorginstellingen niet. Bijna 80 procent van volwassenen in Zaanstad informeert zich over sport en bewegen via internet. Dit is veel meer dan landelijk (in 2017). Mogelijk komt dit doordat het de afgelopen jaren nog makkelijker is geworden om dingen op te zoeken via de mobiele telefoon.

De aanbieders maken gebruik van de diverse voorzieningen in de gemeente Zaanstad. De gemeente beheert 23 buitensportaccommodaties plus 26 gymzalen, een groot binnensportcomplex, een topsportcentrum, twee sporthallen en drie zwembaden. Volgens de Database Sportaanbod (DSA) kent Zaanstad 98 sportaccommodaties. Het verschil komt doordat de DSA meerdere voorzieningen op een complex kan onderscheiden en doordat commerciële voorzieningen zijn meegenomen (o.a. fitnesscentra, maneges, yoga-scholen). In Zaanstad is in 2018 ongeveer hetzelfde bedrag aan sport uitgegeven per inwoner als landelijk (59 vs. 60 euro).

Maatregelen om mensen meer te laten sporten en bewegen

64 procent van de volwassenen in Zaanstad vindt dat er voldoende aantrekkelijke mogelijkheden in de buurt zijn om te sporten en bewegen in de openbare ruimte. Een aantal omstandigheden zijn minder aantrekkelijk in de buurt zoals onvoldoende goede wandel-/fietspaden, dat niet alle sporten in de buurt of wijk mogelijk zijn en dat er geen leuke activiteiten om te sporten en bewegen worden georganiseerd. De gemeente kan volgens de respondenten de volgende maatregelen nemen om het sporten en bewegen te bevorderen: ommetjes/routes aanleggen, infrastructuur verbeteren en de verlichting verbeteren.

Conclusies en aanbevelingen

Net als in Nederland als geheel beoefenen de (volwassen) inwoners van Zaanstad vooral een duursport (zoals wandelen, fietsen en hardlopen in de openbare ruimte) of fitness in een fitnesscentrum of thuis.

Ook de genoemde motieven om te sporten en bewegen passen hierbij. De sportvoorzieningen zijn echter hoofdzakelijk afgestemd op de deelname via verenigingen. Om met name tegemoet te komen aan de duursporters lijken er in Zaanstad mogelijkheden te bestaan om deze sporten meer te faciliteren. Inwoners van Zaanstad noemen vaker dan landelijk dat hiervoor verbetermogelijkheden bestaan. De bestaande sportaccommodaties blijven uiteraard een serieuze rol spelen voor de sportdeelname van de inwoners van Zaanstad. Dat heeft dan met name betrekking op de jeugd.

Hoewel gezelligheid minder vaak als motief om te sporten en bewegen wordt genoemd (wel vaker dan landelijk), kan de organisatie van activiteiten op dit gebied een rol spelen om specifieke groepen zoals ouderen en migranten te laten bewegen en een eventueel sociaal isolement te verminderen.

Internet is het meest gebruikte middel door de inwoners van Zaanstad om zich te informeren over het sport- en beweegaanbod in Zaanstad. De inwoners van Zaanstad gaven tevens aan dat de communicatie over mogelijkheden om te sporten en bewegen in de openbare ruimte verbeterd kan worden. De website van Sportbedrijf Zaanstad heeft op dit moment alleen informatie over sportorganisaties die zij beheren. Het kan voor de inwoners van Zaanstad een toevoeging zijn om op deze website ook informatie te delen over de mogelijkheden van sporten en bewegen bij fitnesscentra en in de openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan de plaatsen waar gratis buitenfitness mogelijk is.

Literatuur & databronnen

Literatuur

- Centraal Bureau voor Statistiek (2019). *Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016*. GGD'en, CBS en RIVM.
- Dool, R. van den & Davids, A. (2018). *Sportdeelname Almere 2018: Ontwikkelingen in Sport en Bewegen*. Utrecht: Mulier Instituut
- Dool, R. van den & Eldert, P. van (2020). *Monitoring sportuitgaven gemeenten 2018* (in voorbereiding). Utrecht: Mulier Instituut.
- Gezondheidsraad (2017). *Beweegrichtlijnen 2017*. Den Haag: Gezondheidsraad, 2017; publicatienr. 2017/08.
- GGD Zaanstreek-Waterland (2015). *Gezondheid, welzijn en leefstijl van jongeren, gemeente Zaanstad*. Tabellenboek Jeugdmonitor Emovo 2013-2014.
- VTO (2016). *Vrijetijdsonderzoek Sociaal en Cultureel Planbureau*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Data-analyse verricht door SCP op verzoek Mulier Instituut.

Databronnen

- Database SportAanbod (2019). Mulier Instituut.
- Gemeente Zaanstad (2018). *Zaanpeiling 2018*. Bevolkingsenquête gemeente Zaanstad 2010-2018.
- Gemeente Zaanstad (2019a). *Zaanpanel 2019*. Data-analyse Mulier Instituut.
- Gemeente Zaanstad (2019b). *Factsheet Sporten in Zaanstad*.
- NSO (2010). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.
- NSO (mei 2017). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.
- NSO (mei 2018). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.
- NSO (najaar 2018). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.
- NSO (juni 2019). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.
- NSO (november 2019). *Nationaal Sportonderzoek, Mulier Instituut*. Data-analyse: Mulier Instituut.

Bijlage 1 Vragenlijst sportdeelname gemeente Zaanstad

Mulier Instituut, Remko van den Dool/ Eva Heijnen¹³

Heeft u in de afgelopen twaalf maanden één of meerdere sporten beoefend?

- Ja
 Nee

Sportdeelname (RSO)

De volgende vragen gaan over sportbeoefening. Het gaat om activiteiten die u in de afgelopen twaalf maanden heeft verricht volgens gebruiken of regels uit de sportwereld. U moet dus denken aan bijvoorbeeld badminton, fitness, toerfietsen en schaken, maar niet aan tuinieren, puzzelen of fietsen naar de bakker.

Welke sport of sporten heeft u in de afgelopen twaalf maanden beoefend?

1	Atletiek	25	Midgetgolf
2	Badminton	26	Motorsport
3	Basketbal	27	Mountainbiken
4	Biljart/poolbiljart/snooker	28	Paardensport
5	Bowling	29	Roeien
6	Bridge	30	Schaatsen
7	Dammen	31	Schaken
8	Danssport	32	Schietsport
9	Darts	33	Skeeleren/skaten
10	Duiksport	34	Skiën/langlaufen/snowboarden
11	Fitness, individueel (binnen)	35	Squash
12	Fitness, in een groep zoals
aerobics en zumba (binnen)	36	Tafeltennis
13	Fitness, buiten zoals bootcamp	37	Tennis
14	Golf	38	Vecht- en verdedigingssporten (excl. judo)
15	Gymnastiek/turnen	39	Voetbal
16	Handbal	40	Volleybal
17	Hardlopen/joggen	41	Wandelsport
18	Hockey	42	Waterpolo
19	Honkbal/softbal	43	Wielrennen/toerfietsen
20	Jeu de boules	44	Yoga (ook pilates en poweryoga)
21	Judo	45	Zeilen/surfen
22	Kano	46	Zwemsport (excl. waterpolo)
23	(Berg)klimsport	47	Andere sport, namelijk: ...
24	Korfbal		

Selectie: sporters

Hoeveel keer heeft u in de afgelopen twaalf maanden in totaal gesport?

Indien u het niet precies weet, geeft u dan een zo nauwkeurig mogelijke schatting.

_____ keer

¹³ De eerste vraag is anders geprogrammeerd. Zie paragraaf 1.1 Methode van onderzoek.

Selectie: iedereen

Bent u lid van een sportvereniging?

- Lid
- Geen lid

De volgende vragen gaan nader in op de sport die u de afgelopen twaalf maanden het meest heeft beoefend.

Welke sport heeft u de afgelopen twaalf maanden het meest beoefend?

- Beoefende sporten (vraag 1)

Selectie: sporters

Hoe beoefende u < meest beoefende sport > in de afgelopen 12 maanden?

- Alleen, ongeorganiseerd
- In groepsverband, georganiseerd door uzelf, familie, vrienden of kennissen
- Als lid van een sportvereniging
- Als abonnee, lid of cursist van een fitnesscentrum of commerciële sportaanbieder
- In het kader van bedrijfssport
- Via het sociaal-cultureel werk, sportbuurtwerk of welzijnswerk
- Via een zorginstelling of revalidatiecentrum
- Anders, namelijk _____

Selectie: iedereen

Er zijn activiteiten die mensen niet doen om te sporten, maar die wel te maken hebben met bewegen.

Hoe vaak heeft u in de afgelopen twaalf maanden de volgende activiteiten ondernomen voor uw plezier of om voldoende te bewegen? Het gaat hierbij om activiteiten in uw vrije tijd. Fietsen of wandelen buiten de vrije tijd, bijvoorbeeld van huis naar werk of naar de supermarkt vallen hier niet onder.

	Dagelijks	Eens per week of vaker	Eens per maand of vaker	Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	Niet in de afgelopen 12 maanden
Een wandeltocht gemaakt?	☐	☐	☐	☐	☐
Een fietstocht gemaakt?	☐	☐	☐	☐	☐
Een skeelertocht gemaakt?	☐	☐	☐	☐	☐
Gedanst, bijvoorbeeld op een feestje of tijdens het uitgaan?	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk.	☐	☐	☐	☐	☐

Anders georganiseerde sport

Heeft u in de afgelopen 12 maanden gebruik gemaakt van één of meerdere van de onderstaande producten voor sporten en bewegen? Meerdere antwoorden mogelijk.

- (Sport)horloge
- Smartwatch
- Activity tracker ('polsband')
- App (applicatie voor smartphone of -watch)
- Fietscomputer
- GPS-apparaat
- Geen van bovenstaande

Indien meerdere producten gebruikt:

Welke van de onderstaande producten gebruikt u het meest?

Antwoorden vorige vraag

Indien: gebruikt

Waarvoor gebruikt u een <.. meest gebruikt product..>? U kunt maximaal drie antwoorden geven.

- Motivatie om (vaker) te sporten en bewegen
- Verantwoord en blessurevrij sporten en bewegen
- Maakt sporten en bewegen leuker
- Voorbereiding sportwedstrijd of sportevenement
- Vergelijking eigen prestaties met die van anderen
- Inzicht in eigen prestaties
- Contact onderhouden met andere sporters
- Volgen van een route
- Geen van bovenstaande

Motieven en belemmeringen

De volgende vraag gaat over de rol van sport in uw leven. **Welk kenmerk past het beste bij uw (sportieve) leven tot nu toe?** Uw huidige sportdeelname is niet van belang, het gaat om de kenmerken die bij heel uw leven passen!

- () Nooit gesport
- () Vroeger wel gesport
- () Wel aan sport gedaan maar niet doorlopend
- () Altijd *wat* aan sport gedaan
- () Altijd *veel* aan sport gedaan

Welke redenen zijn voor u belangrijk om te sporten en bewegen?

- [] Lichaamsbeweging/gezondheid
- [] Advies opvolgen van arts/fysiotherapeut
- [] Afslanken/uiterlijk
- [] Opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid
- [] Competitie, meten met anderen
- [] Prestatie, jezelf verbeteren
- [] Leren nieuwe vaardigheden
- [] Leuke activiteit/plezier
- [] Uitlaatklep voor dagelijks leven/ontspanning
- [] Gezelligheid/sociale contacten
- [] Lekker buiten zijn
- [] Niet duur
- [] Anders
- () Geen enkele, doe niet (zo veel) aan sport en bewegen

Welke belemmeringen ervaart u waardoor u minder sport en beweegt dan u zou willen?

- [] Tijdgebrek vanwege combinatie werk, studie of gezin
- [] Tijdgebrek vanwege andere activiteiten
- [] Beperkte motivatie/niet leuk om te doen
- [] Houd het niet zo lang vol
- [] Geen mensen om samen te sporten en bewegen
- [] Geen of beperkte voorzieningen, mogelijkheden in de buurt
- [] Lichamelijke belemmeringen

- Psychische problemen
- Mijn sociale vaardigheden zijn niet zo goed
- Bang om te vallen / angst voor blessures
- Sporten is te duur
- Veiligheid in /rondom sportaccommodaties
- Sportverenigingen zijn te prestatiegericht
- Het weer
- Sport/beweeg niet als het donker is
- Gevoel niet mee te kunnen komen
- Anders
- Geen enkele / ik sport/beweeg niet minder dan ik wil

Bekendheid sportaanbod

Selectie: iedereen

Stel dat u een nieuwe sportieve activiteit zou willen beginnen, in welke mate bent u bekend met de mogelijkheden in uw buurt? We stellen deze vraag voor de openbare ruimte, een sport/dansschool, een sportvereniging, een welzijnsinstelling of een zorginstelling.

	Helemaal met mogelijkheden bekend	Met mogelijkheden bekend	Niet bekend /niet onbekend	Onbekend met mogelijkheden	Helemaal onbekend
Openbare ruimte (o.a. wandelen, fietsen, hardlopen, bootcamp, zeilen)	()	()	()	()	()
Sport/dansschool (o.a. fitness, boksen, dansen, yoga)	()	()	()	()	()
Sportverenigingen (o.a. volleybal, voetbal, zwemclub)	()	()	()	()	()
Welzijnsinstelling (o.a. dansen, biljarten)	()	()	()	()	()
Zorginstelling (o.a. fysiofit)	()	()	()	()	()

Selectie: iedereen

Hoe informeert u zich als u zou willen gaan sporten of bewegen? Meer antwoorden mogelijk.

- Kijken op internet
- Vragen aan bekenden
- Vragen bij huisarts/fysiotherapeut/zorgverlener
- Foldertje
- Anders

Verenigingen, stoppen & sociale functie

Heeft u in de afgelopen drie jaar een lidmaatschap van een sportvereniging opgezegd? Zo ja, hoe lang is dat geleden?

- Nee, niet opgezegd/niet van toepassing
- Ja, tot een jaar geleden
- Ja, tot twee jaar geleden
- Ja, tot drie jaar geleden

Indien opgezegd: Wat heeft u sindsdien gedaan?

- Ik ben nu lid van een andere sportvereniging
- Ik sport nu bij een sport-/fitnesscentrum
- Ik sport nu op eigen gelegenheid
- Ik sport momenteel weinig/niet
- Anders, namelijk _____

Lid van vereniging (1e blok):

Voor welke sport bent u lid? Als u lid bent van meer dan één sport, kies dan s.v.p. de sport waar u het meest bij betrokken bent.

- Antwoordlijst vraag 1

De volgende vragen gaan over de meest beoefende verenigingssport.

Is de <... meest beoefende verenigingssport ...> vereniging een officiële vereniging? Een officiële vereniging kenmerkt zich onder andere door het uitbrengen van jaarverslagen en het houden van algemene ledenvergaderingen. Als u abonnee bent van bijvoorbeeld een fitnessclub dan is het vaak geen officiële vereniging.

- Ja
- Nee, een commerciële sportorganisatie
- Nee, meer een groep vrienden/kennissen die samen een informele club vormen

Wat waardeert u aan de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging?

- Goede kleedruimten
- Goede douches
- Goede sportfaciliteiten (hal, veld, bad, baan etc.)
- Goede trainingen/instructies
- Sportmomenten komen mij goed uit
- Er zijn veel speelmogelijkheden
- Hebben sportieve ambitie
- Niveau past bij mij
- Is in de buurt
- Gezellig/ongedwongen
- Ken er veel mensen
- Niet zo duur
- Nog anders
- Geen van deze

Hoe bent u betrokken bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging?

- Als incidentele vrijwilliger (helpt als het uitkomt, hulp bij transport, opbouw en opruimen)
- Als vaste vrijwilliger (bestuur, bar, training, coaching etc.)
- Als supporter van competitie spelers
- Als (regelmatige) sporter
- Neem deel aan activiteiten rond de club (feest, café/kantine bezoek etc.)
- Geen van deze

Voelt u zich betrokken bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging?

- Nee, nauwelijks
- Enigszins
- Ja, tamelijk
- Ja, in sterke mate

Vrijwilligerswerk sport

Selectie: iedereen

De volgende vragen gaan over het doen van vrijwilligerswerk in de sport.

Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan in de sport? Denk bijvoorbeeld aan zitting hebben in een bestuur, werken in een kantine, training geven of het organiseren van activiteiten.

- Dagelijks
- Eens per week of vaker
- Eens per maand of vaker
- Enkele keren in de afgelopen 12 maanden
- Niet in de afgelopen 12 maanden

Selectie, doet eens per maand of vaker vrijwilligerswerk:

Kunt u hieronder aangeven wat u als vrijwilliger hebt gedaan in de sport in de afgelopen 12 maanden?

- Trainer, coach of begeleider van sporters
- Official, scheidsrechter of jury
- Bestuur
- Commissie of organisatorische zaken
- Organisatie van evenementen of toernooien
- Onderhoud van accommodatie of sportmaterialen
- Horeca of bardiensten
- Anders, namelijk _____

Maatregelen gemeenten om mensen meer te laten sporten en bewegen

Zijn er bepaalde omstandigheden die het voor volwassenen minder aantrekkelijk maken om te sporten en bewegen bij u in de buurt?

- Geen goede wandel-/fietspaden (ook voor bijvoorbeeld kinderwagens, rolstoelen)
- Geen trapveldjes en speelplekken aanwezig
- De voorzieningen voor sport en bewegen zijn slecht onderhouden
- De voorzieningen voor sport en bewegen zijn vaak bezet door een bepaalde groep (bijv. kinderen)
- Het is niet veilig in mijn buurt
- Er worden geen leuke activiteiten om te sporten en bewegen georganiseerd
- Veel sporten zijn niet in de buurt of de wijk mogelijk
- Anders, namelijk _____
- Geen van deze

Vindt u dat er voldoende aantrekkelijke mogelijkheden in uw buurt zijn om te sporten en bewegen in de openbare ruimte?

- Ja
- Nee

Wat kan uw gemeente volgens u doen om sporten en bewegen in de openbare ruimte te bevorderen?

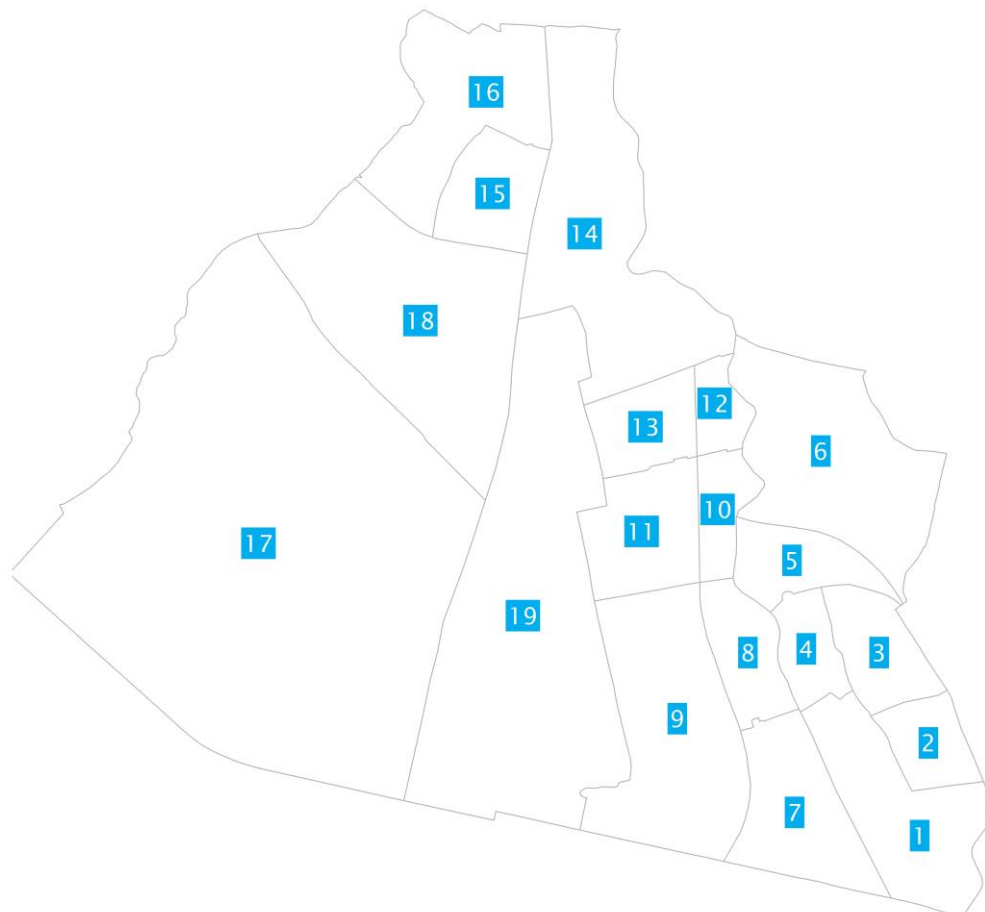
- Infrastructuur verbeteren (kwaliteit wegdek/pad)
- Verlichting verbeteren
- Meer/betere rustplekken
- Ommetjes/routes aanleggen
- Meer/betere speelplekken (jeugd)
- Toestellen plaatsen (bijv. voor buitenfitness, bootcamp)
- Toegankelijkheid groen/parken verbeteren

- Aanbod georganiseerde activiteiten vergroten
- Communicatie over mogelijkheden openbare ruimte verbeteren
- Anders, namelijk _____
- Geen enkele/is niet nodig

Wilt u verder nog iets kwijt over uw ervaringen met sporten en bewegen? (open vraag)

Bijlage 2 Indeling wijken Zaanstad

Figuur B2.1 Indeling wijken Zaanstad in 2019

Wijken 1) ZaandamZuid 2) Poelenburg 3) Pelders- en Hoornseveld 4) Rosmolenwijk 5) Kogerveldwijk 6) Zaandam Noord 7) Oude Haven 8) ZaandamWest 9) Nieuw West 10) Oud Koog aan de Zaan 11) Westerkoog 12) Oud Zaandijk 13) Rooswijk 14) Wormerveer 15) Krommenie Oost 16) Krommenie West 17) Assendelft Zuid 18) Assendelft Noord 19) Westzaan

